

EDTWIN PROJEKT: NYELVEK ÉS KULTÚRÁK KÖZÖTT KOMPETENSEN A CENTROPE RÉGIÓBAN

GÖRCSNÉ MUZSAI VIKTÓRIA¹

Összefoglalás/Summary

Győr és Bécs város 15 éve folytat együttműködést az oktatás területén határon átvélő szakmai és interperszonális kapcsolatok érdekében az ún. CENTROPE RÉGIÓBAN. A sikeres kooperáció feltétele a régió lakóinak nyitottsága és pozitív hozzáállása. Ehhez egymás kultúrájának és nyelvének kölcsönös megismerésén túl, különleges készségek elsajátítása is szükséges. A partnerek olyan alapkompétencia modellt fejlesztettek ki, amely összefoglalja a CENTROPE régió polgárainak együttműködése szempontjából fontos alapkompétenciákat, mint tudás, kommunikációs, stratégiai, szociális és interkulturális. Az EdTWIN projekt 2008-2011 általános célkitűzése: ÉLET ÉS MUNKA A CENTROPE RÉGIÓBAN témakörben tanulókat és hallgatókat, tanárokat és oktatókat, oktatási, gazdasági és közéleti szakembereket felkészíteni ezen alapkészségek és kompetenciák elsajátítására, alkalmazására annak érdekében, hogy a régióban élők számára könnyebb legyen az együttélés és a határon túli foglalkoztatottság, valamint a munkaszerzés.

The regions of Győr and Vienna City have had a cooperation in the field of general education for crossborder professional and interpersonal relationships in the so-called CENTROPE REGION. The condition of the successful cooperation is the openness of the inhabitants of the region and their positive attitude. Beyond getting to know each other's culture and language, it is also necessary to develop special skills. The cooperating parties have developed such a successful key competence model, which summarises the important key competences for the cooperation of the citizens of the CENTROPE region, such as knowledge, communication, strategic, social and intercultural competences. The general objective of the EdTWIN project 2008-2011: LIFE AND WORK IN THE CENTROPE REGION pupils and students, teachers and trainers, educational, economic and public experts are prepared to acquire these key skills and competences and their application so that living together and employment and getting a job in the region could become easier

Kulcsszavak/Keywords:

Centrope régió, határon átvélő oktatási együttműködés, alapkompétencia modell, EdTWIN projekt
Centrope region, crossborder cooperation in the field of education, key competence model, EdTWIN project

Gondolati keretek

A Széchenyi Egyetem Kautz Gyula Konferenciájának mindhárom plenáris előadása makroszinten közelítette meg a konferencia fő témáját – „Magyarország társadalmi-gazdasági helyzete a 21. század első évtizedében”. Szekció előadásom kiindulópontja ezzel szemben az egyén és közvetlen mikrokörnyezete. Ez a fajta perspektíva egy nemzetközi projekt programja és rendezvényei révén bevonja, interkulturális élményekhez és tapasztalatokhoz, kapcsolatokhoz juttatja az érdeklődő egyéneket. A résztvevők személyes élményeinek reflektálása kognitív szinten tudatosítja a nyelvek és kultúrák, valamint képviselőik közötti azonosságokat és különbségeket. Ezáltal olyan kompetenciák kiépülését segítheti, amelyekkel a mikrokörnyezetet alkotó személyek mindennapi és szakmai kapcsolatrendszerében minőségi változásokat indukálhat.

A nemzetközi projekt megvalósítása az ún. akciókutatás egy sajátos formája, amely úgy végzi a társadalom vizsgálatát, hogy egyidejűleg kísérletet tesz a megváltoztatására. Ennek eléréséhez azon egyszerű tételből indul ki, hogy a világot emberek/egyének alkotják, így a megváltoztatása is attól függ, hogy az egyes ember mennyire nyitott új tapasztalatokra, milyen mértékben fogékony tapasztalatait környezetében alkalmazni, mennyire képes és

---

¹ Egyetemi docens, EdTWIN projektkoordinátor, Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Kar, Győr

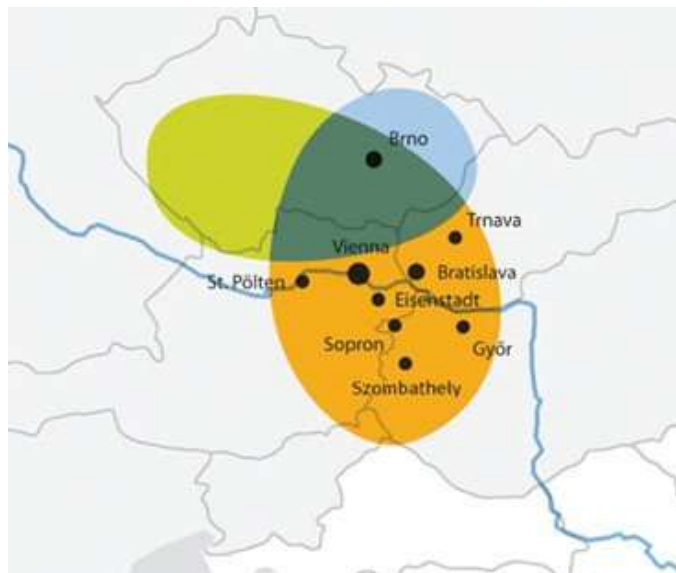
hajlandó ennek érdekében, másokkal együttműködni. Az egyes ember életében, környezetében történő változtatások hosszú távon szervezeti és rendszerszinten további változásokat eredményezhetnek.

Előadásom gondolatmenetét a cím kibontása alkotja: kezdve a Centrope régió, azaz a földrajzi helyszín (mint mikrokörnyezet) értelmezésével, folytatva e térségben 1995 óta működő nemzetközi projektek bemutatásával, majd egy empirikus kutatás nyomán létrehozott minőségi standardok (alapkompétencia modell) prezentálásával, végül a most aktuális osztrák-magyar bilaterális EdTWIN projekt céljainak, eredményeinek, perspektíváinak kifejtésével.

CENTROPE régió – csomópont Európa szívében

A Centrope régió (lásd: 1. ábra) 2003 óta létezik, egyike az Európai Unió régi és új tagállamai közötti legfiatalabb, határokat átlépő európai régióknak. Magában foglalja Kelet-Ausztria, Nyugat-Szlovákia, Dél-Csehország és Nyugat-Magyarország régióit és városait, megközelítőleg hat és fél millió ember lakóhelyét. A térség négy ország és négy nyelv keresztmetszetében speciális földrajzi helyzettel rendelkezik: négy tagállam határrégióját öleli fel.

1. ábra. Centrope régió szimbóluma és térképe

Forrás: Centrope régió 2011 honlapja

Ez a régió - a „vasfüggöny” 1989-es lehullásával, és az Európai Unió 2004 májusában történt keleti kibővítéssel, valamint a schengeni egyezmény következményeként 2007 decemberében megszüntetett határellenőrzésekkel - a több évtizedes kiszorítottság után határokon átívelő, központi térséggé alakulhatott át. A térség számára fontos előny még, hogy két főváros, Bécs és Pozsony, is itt található, alig 50 km-re egymástól. A „Centrope” elnevezés egy korábbi Európai Unió által támogatott CERNET projekthez (Central European Regional Network Education Transfer 1997-2003) kapcsolódik. A projekt keretében meghirdetett névadási versenyhez a régió több mint 100 iskolája csatlakozott, és a verseny eredményeképpen 2001-ben megszületett a „Centrope” elnevezés. (G. MUZSAI 2001:43-47) A Centrope régió alapvető célja a régiók és városok intézményesített együttműködése a gazdaság, infrastruktúra, képzés, kultúra valamint a közös lobbizás területén. A régió olyan erős partnereket egyesít, akik egymást rendkívül előnyösen kiegészítve, együtt az egyes tagok képességeit messze túlszárnyalva képesek kiváló életminőséget, lehetőségeket, kreativitást,

növekedést és nyitottságot felmutatni. (*STANDORT 2009*) A Centrope térség kedvező fekvése és egyre növekvő piaca révén olyan gazdasági és befektetési területet képvisel, amely mind a nagy nemzetközi vállalatoknak, mind pedig a kis- és középvállalkozásoknak ragyogó lehetőséget kínál. A kulcsfontosságú európai szállítási útvonalak csomópontjában elhelyezkedő, forgalmas nemzetközi repülőterekkel rendelkező régió biztosítja továbbá a fő európai piacok rövid úton történő, gyors elérését. A határokon átívelő szállítás területén még fennálló hiányok pótlása, illetve a szűk keresztmetszetek bővítése, csakúgy, mint a meglévő infrastruktúra fejlesztése folyamatban van. Az erre vonatkozó intézkedések tovább javítják a terület megközelíthetőségét a közeljövőben, mind a külső, mind pedig a belső forgalom szempontjából. A Centrope régió bővelkedik kutató- és felsőoktatási intézményekben, amely szintén értékes zálogai lehetnek a térség további fejlődésének. Példaként említhetnénk a 25 állami egyetemet (köztük a Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Csere János Karát és a Széchenyi István Egyetemet Győrben), ezen felül számos egyéb kutatási célú létesítményt, az alkalmazott tudományok egyetemeit, innovációs központokat, valamint kutatás-fejlesztésre szakosodott intézményeket. A Közép-Európai Régió oktató- és kutatóintézeteinek munkája eddig is számtalan szálon összefonódott. A szoros együttműködés révén a Centrope régió európai szinten is kiemelkedő know-how- és tudásközponttá válhat az oktatás és kutatás területén. (*CENTROPE RÉGIÓ 2011 HONLAPJA*) A régióban tartományok, körzetek, megyék valamint városok politikai képviselői meghatározták a közép-európai térség fejlődése szempontjából fontos jövőbeli irányelveket és közös munkaterületeket. Az alapító konferencia 2003-ban, a hármashatár melletti Kittsee-ben került megrendezésre. 2011. május 05-én pedig Győr adott otthont a CENTROPE csúcstalálkozónak és „Egy határok nélküli régió” című konferenciának, ahol a négy ország 16 régiója fogalmazta meg együttműködésének további, a gazdaság-, az infrastruktúra-, a képzés/szakképzés-, és a kultúrafejlesztést érintő feladatait. A közép-európai "kistigrisek" győri tanácskozása mérföldkő lehet a szervezet életében: a résztvevők bizottságokat hoztak létre a mobilitás és munkahelyteremtés, valamint a szakképzés területén a jövőbeli elképzelések összehangolására. (*GYŐRI KÖZÉLET 2011:4*)

Határokon átívelő nemzetközi oktatási, képzési projektek

Győr és Bécs város (a korábbi szakaszokban Bratislava és Brno) régiója másfél évtizede folytat együttműködést a (köz)oktatásban határokon átívelő szakmai és interperszonális kapcsolatok érdekében a közép-kelet-európai, ún. CENTROPE régióban. A sikeres kooperáció előfeltétele volt, hogy az Európai Unió hosszú távú fejlesztéséhez és további bővítéséhez készített stratégiája mellé finanszírozó forrásokat is rendelt. Tette ezt annak érdekében, hogy az oktatás és képzés területén nemzetközi együttműködések indukáljon, projekttevékenységek (programok, rendezvények, találkozások, publikációk) és fenntartható hálózatépítés (személyes és szakmai kapcsolatok, intézményi kooperációk) révén megalapozza és kifejlessze a régió lakóinak körében az innovatív és perspektivikus szemléletmódot, a nyitott és pozitív hozzáállást az országhatárokon átívelő térségek folyamatos fejlesztésére. (*G. MUZSAI 2002:70-77*) A közép-kelet-európai, (ma Centrope) régióban az elmúlt 15 évben országhatárokon átívelő, egymásra épülő, több nemzetet összefogó (köz)oktatási együttműködési projekt valósult meg, amelyek hazai koordinátoraként jelen cikk szerzője aktívan részt vállalt.

Az első ilyen a már említett *CERNET* (Central European Regional Network Education Transfer) I. és II. elnevezésű projekt volt (1997-2003), melynek képviselői: FI. Mag. Dr. Franz Schimek, projektvezető, Bécs, és Göröcsné Dr. Muzsai Viktória, projektkoordinátor, nemzeti szakértő, Győr. Lényegi célkitűzései: (a) többnyelvű, többkultúrájú, európai szellemű iskolakoncepció kifejlesztése, ennek gyakorlati megvalósítása a bécsi Európai Középkolában, a hazai adaptáció támogatása (b) tanterv-, tananyagfejlesztés

az Európai Stúdiumok műveltségterülethez (c) nemzetközi pedagógus-továbbképzések és tapasztalatcserék (d) iskolai partnerkapcsolatok támogatása. (G. MUZSAI 2001a:43-47)

A következő az *EdQ* (Education Quality) projekt (2004-2007) keretében az iskolai minőség kiterjesztése volt a cél. Ez a projekt elsődleges feladatnak tekintette azon kulcs-, vagy alapkompenciák fogalmi és tartalmi tisztázását, amelyek a Centrope régió polgárainak e térségben boldogulásukhoz elengedhetetlenek. Elengedhetetlennek tartotta azon módszerek kutatását, amelyek elsajátításukat hatékonyan támogathatják. A kifejlesztett alapkompencia-modell összefoglalja a Centrope régió polgárainak együttműködése szempontjából fontos magatartásmintákat és kulcskompetenciákat: tudás, kommunikációs, stratégiai, szociális és interkulturális kompetenciát. (SCHIMEK 2008:7-9)

Határtalan kompetenciák a sikeres régióközi együttműködésért

Alapkompencia modell

A Centrope régió számára szükséges minőségi standardok, más néven alapkompenciák kidolgozását empirikus kutatási folyamatban egy nemzetközi munkacsoport koordinálta. Tagjai első lépésben meghatározták a határon átvívelő működéshez szükséges *tudás, képesség és magatartás lényegét*. Közös kifejlesztett kérdőívvel felmérték, hogy a régióban különböző területeken dolgozók esetében, milyen attitűd, tapasztalat, képesség segítheti leginkább a határon átvívelő kapcsolatok sikerét. Az adatfeldolgozás és eredmények nyomán nemzetközi szakértők segítségével 5 területen ún. kompetencia rasztert alakítottak ki. A raszter szerint a sikeres cselekvéshez szükséges kompetenciaterületek: kommunikatív kompetencia, szociális kompetencia, stratégiai kompetencia, tudáskompetencia, interkulturális kompetencia. A fenti kompetenciák fő komponenseit 3 fejlesztési területen találjuk meg:

(1) *A tudáskompetencia* alatt a folyamatorientált, a praktikus és a technikai képességeket – az ún. „know-how“ érti. Ez a meghatározás megfelel az Európa Tanács munkacsoportja által összeállított Közös Európai Referenciakeretben (KER 2000) az idegen nyelvek tanítása, a tanulás és értékelése² esetében említett „gyakorlatiasságnak“ („savoirs“) és „okos gyakorlatiasságnak“ („savoir-faire“). A tudás kompetencia olyan egyéni adatbankot és készségek tárházát tartalmazza, amelyhez az egyén adott szituációban bátran nyúlhat.

(2) *A személyiségfejlődés affektív faktorai* a készségek, a megértés és a fogékonyság olyan tárházát jelentik, amelyet azért kell kialakítanunk, hogy felkészüljünk a kultúrák közötti találkozásokra.

(3) *Interperszonális készségek* közé tartoznak azok az alkalmazási készségek, melyek segítségével a megszerzett ismereteket, szaktudást, know-how-t, mint személyes készségeket speciálisan adott kontextusban mozgósíthatjuk.³ (MORGAN 2008:32-52, vö SCHIMEK 2008:7-9)

Határtalan projektek – a stratégiai cselekvés keretei

A dióhéjban vázolt alapkompencia modell gyakorlati kivitelezését a Centrope régió egyes régióközpontjainak részvételével megvalósított bilaterális projektekkel lehet támogatni. Ezek a jelenleg aktuális projektek Bécs Város Oktatási Irodájának (Lead Partner) a vezetésével valósulnak meg. Bécs három hasonló bilaterális projektet koordinál Brno, Győr és Pozsony partnerekkel. Támogató forrásuk az Európai Regionális Fejlesztési Alapja (ERDF). A projektek céljai a következők: (a) partnerségre épülő témák keresése, (b) a kiválasztott témák partneri értelmezése, c) a kiválasztott projekt tartalmak megvalósításához közös stratégia kifejlesztése, (d) a stratégia közös megvalósítása, (e) publicitásra vonatkozó intézkedések közös kialakítása, (f) közös stratégiák kifejlesztése a megvalósítás során

² http://www.coe.int/T/DG4/Portfolio/?L=E&M=/documents_intro/common_framework.html

³ Vgl. „Leben und Arbeiten in der Centrope Region - Grenzenlos kompetent“, S. 36f.

felmerülő problémák és nehézségek legyőzésére (SCHIMEK 2011: 7-8) A továbbiakban – értelemszerűen – Bécs és Győr partnerségét mutatom be az EdTWIN projektben.

Bécs és Győr az EdTWIN Projekt megvalósításáért

A fent említett másfél évtizedes határon átnyúló együttműködési projektek révén kialakult egyfajta kooperációs készség, amely a központi régiók hosszú távú összetartozásához nélkülözhetetlen. Fontos előfeltétel a szakképzés, amely a közös élet- és gazdasági térségben fokozott jelentőséggel bír. Ennél fogva a soron következő határon átívelő *EdTWIN projekt* 2008-2011 (Education Twinning for European Citizenship, Heading for Excellence in the Centrope Region= Ikerkapcsolatok az oktatásban az európai polgárért, Minőségi standardok fejlesztése a Centrope Régióban, Támogató forrás: Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési program 2007-2013, Creating the future) keretében ez a terület áll az együttműködés fókuszában. Ebben a relációban mód nyílik a fent említett alapkompétencia modell gyakorlati kivitelezésére. (EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

A Nyugat-magyarországi Egyetem Apáczai Kara és Bécs Város Iskolatanácsa Európai Irodája együttműködési szándékát fejezte ki az EdTWIN projekt megvalósítására. Ez a szándék mind a célkitűzéseket, mind a partnerválasztást tekintve innovatív készséget képvisel, és garantálja, hogy olyan intézkedések/cselekvések történnek, amelyek alapján a partnerrégiókban a fenntartható minőségi képzés és kompetenciafejlesztés a résztvevők széles körére kiterjed. A projektstruktúra lehetővé teszi az *egyenjogú és - rangú partnerséget*, amelyben a megszerzett tapasztalatok kamatoztathatók. Az EdTWIN keretében nyelvi-kommunikációs, képzési és kompetenciacentrumok jönnek létre a Nyugat-magyarországi Egyetem győri karán és Bécs Város Iskolatanácsa égisze alatt. Hasonló elképzeléseket valósítanak meg a többi régióban úgy, hogy a Centrope együttműködések, és iskolaközpontok hálózata jöjjön létre, amely különösképpen stabil, hosszútávon fenntartható partneri kapcsolatokat fog megalapozni a térségben az együttműködők és a projektbe bevontak körében. (EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

EdTWIN projekt: élni és dolgozni a Centrope Régióban

A projekt általános célkitűzését kidolgozó „*Élet és munka a Centrope Régióban*” gondolattal foglalták össze. Ezt értelmezve arról van szó, hogy a régióban tanulókat és hallgatókat, az itt dolgozó tanárokat és oktatókat speciális módon kell felkészíteni annak érdekében, hogy bizonyos *alapkészségeket és kompetenciákat* - mint tudás, kommunikációs, stratégiai, szociális, interkulturális- elsajátítsanak, és ezeket továbbadják, abból a célból, hogy a Centrope régióban élők számára könnyebb legyen az együttélés és a határon túli foglalkoztatottság, valamint munkaszerzés. Ezt fejezi ki a projekt *mottója is*: „Képzés határok, kommunikáció nyelvi akadályok, együttműködés előítéletek nélkül”. *Filozófiája* pedig 3 kérdésre épül: (1) ki vagyok én, ki a másik? (az érdeklődés felkeltése), (2) dolgozunk együtt? (közös tevékenységek során egymással rövidtávú kooperálás), (3) mit tudunk együtt létrehozni? (majd hosszú távú kooperáció megalapozása). (EdTWIN PROJEKTTERV 2008)

Az *EdTWIN projekt sajátossága*, hogy középpontjában a régióban élő humán erő nyelvi-kommunikációs és szakmai fejlesztése, ezáltal szakmai kapcsolatok építése áll, amelynek elősegítésére *programok, rendezvények, kooperációk* adnak lehetőséget és keretet. Az EdTWIN projekttevékenységek alapját az iskolai, a szakmai és a nyelvi együttműködés képezi. A szakképzés egyre nagyobb teret kap a hétköznapi és gazdasági életben, és így az EdTWIN projektben is magas értéket képvisel. Egy nyelv birtoklása, és a képzések, szakmai találkozók tapasztalatai nyomán kialakult plurális kulturális kompetencia és tudatosság hidat képezhet a szomszédos országok lakóihoz és kultúrájához. Az EdTWIN-ben és által tehát, – sokféle gyakorlati lehetőséget kínálva - az ifjúságot bátorítani kell arra, hogy egy szomszédos

ország (németet/magyart), vagy távolabbi ország(ok) nyelvét megtanulhassa. (EdTWIN PROJEKTTERV 2008)

Az EdTWIN- projekt tevékenységeit 5 munkacsomag tartalmazza:

Egy bilaterális projektirányító csoport végzi a *projektmenedzsment, és - koordináció* feladatait, a csoport tagjai különböző szakterületeket képviselnek. A koordinátorok rendszeres (tanévenként 3-5 alkalom) tervező-találkozóit a tevékenységek egyeztetésére, fejlesztésére, a fenntarthatóság biztosítására szolgálják. Győrben és Bécsben létesült egy koordinációs és kommunikációs központ, amely projektmenedzsment-ülések, workshopok és továbbképzések helyszínéül funkcionál, létrejött egy dokumentációs adatbank résztvevő partnerek számára. (EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

A *Centroschooling* munkacsomagban sokféle munkaformában különböző résztvevők működnek együtt. A munkacsomagban fontos szempont a *nyelvi-kommunikációs és szociális* kompetencia támogatása is, amely emberekkel és kultúrájukkal/nyelvükkel kapcsolatos bánásmódról fókuszál, illetve segít megszerezni, alkalmazni és fejleszteni a konstruktív magatartás nemzetközi kooperációkban alkalmazható *stratégiai és interkulturális* elemeit, technikáit. A fentiek illusztrálására lásd alább a munkacsomag prioritásai:

„CENTROSCHOOLING”

A különböző szintű (tanulók, hallgatók, tanárok, oktatási szakemberek) együttműködése során lehetséges a tudást (különböző oktatási rendszerek, „Jó gyakorlatok”, oktatási modellek megismerése), az interkulturális és szociális (emberekkel és kultúrájukkal/nyelvükkel kapcsolatos bánásmódot) kompetenciát támogatni. Iskolai partnerkapcsolatok, találkozók során szervezett nyelvi-, színházi és média workshopok és továbbképzések adják ennek keretét tanárok és oktatási szakemberek számára. A projekt célcsoportja: különböző iskolatípusok 6-19 éves tanulói, a győri egyetemi kar hallgatói, oktatói, és a város/régió oktatási szakemberei.

- A partnerek tanévenként 10 iskolai partnerkapcsolat létrejöttét támogatják (750 Euro osztályonként és tanévenként a mobilitási tevékenységekre – 6-19 éves korosztály számára). A partnerek egymásra találásában koordinációs feladatot látnak el, alkalmanként kapcsolatteremtő rendezvényeket szerveznek.
- Tanévenként több konferenciát, szemináriumot, szakmai napot szerveznek a két ország oktatási rendszerében működő „Jó gyakorlatok és modellek” megismerésére, európai dimenziók oktatásba építésére. A győri partner szorgalmazza a kar egyes tanszékeinek bekapcsolódását, kezdeményező és aktív részvételét a hazai gyakorlat bemutatására.
- A 15-19 éves tanuló korosztály számára 40xegyhetes (30 órás) workshopok szervezése a nyelvtanulás támogatására, fel/kihasználva az internet, média és színházi technikák hatékony segítségét. A tanulók produktumainak nyilvános bemutatására fórumok biztosítása.” (EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

A szakképzés egyre nagyobb teret kap a hétköznapi és gazdasági életben, és így az EdTWIN projektben is magas értéket képvisel. Egy nyelv birtoklása, és a képzések, szakmai találkozók tapasztalatai nyomán kialakult plurális kulturális kompetencia és tudatosság hidat képezhet a szomszédos országok lakóihoz és kultúrájához. A projekt *Centrovoc* munkacsomagja a középiskolás korosztály (14-19 évesek) és az egyetemi hallgatók számára *hospitálás, szakmai gyakorlatok formájában* biztosítja a *praktikus nyelvi-kommunikációs, és munkatapasztalatok megszerzésének lehetőségét* a szomszédos országban. Alább részlet a munkacsomag prioritásaiból:

„CENTROVOC”

A középiskolás korosztály (14-19 évesek) és az egyetemi hallgatók számára biztosítani kell a praktikus munkatapasztalatok megszerzésének lehetőségét a szomszédos országban. A projektben kifejlesztett magyar mint idegen nyelv és szakma-specifikus anyagokat (német a turizmusban/idegenforgalomban) rendelkezésre kell bocsátani. Célcsoport: szakközép-, és szakiskolák 15-19 éves tanulói, és a győri egyetemi kar hallgatói.

- Tanulók és hallgatók számára szakmai gyakorlaton való részvételi lehetőség biztosítása a régió szakképző iskoláiban (50 támogatott külföldön töltött nap régióként és tanévenként).
- Német szaknyelvi tan-, és segédanyag kidolgozása (elsősorban a turizmus és idegenforgalom területén). (EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

A projekt előtérben áll a *szomszéd nyelvének és kultúrájának* megismerése. Ez a *Centroschooling* munkacsomag keretében történhet, hagyományos és újszerű formában. Alább részletek a munkacsomag prioritásainak tartalmából:

„CENTROLING”

Előterben áll a szomszéd nyelvének és kultúrájának megismerése. Ez történhet, pl. a magyar nyelv esetében immerziós (bemerítéses) formában, míg a német (és más nyelvek) esetében intenzív workshopok formájában Mindkét esetben egy-egy napos nyelvi terepgyakorlat egészíti ki a programot a célnyelvi országban. Hatékony segítséget jelentenek a nyelvi asszisztensek, valamint az ún. „CENTROPE KÉPZŐKÖZPONT” létrehozása. Célcsoport: különböző iskolatípusok 6-19 éves tanulói, a győri egyetemi kar hallgatói, oktatói és oktatási szakemberek.

- Nyelvi workshopok szervezése tanulóknak, hallgatóknak és oktatóknak: egyhetes (30 órás intenzív) nyelvi workshop szervezése elsősorban a szomszéd kultúrájának, nyelvének, országának megismerésére, bécsi nyelvi terepgyakorlattal bezárólag (7-10 workshop tanévenként kb. 160 résztvevővel) lehetőség szerint a célnyelvi országban nyelvi asszisztensek közreműködésével.

- Nyelvi asszisztens alkalmazása a Nyugat-magyarországi Egyetem győri karán német nyelvet tanuló hallgatók támogatására.
- Magyar mint idegen nyelv oktatásához oktatási segédanyag kidolgozása: Magyar nyelvi portfólió a 6-12 éves / 12-18 éves korosztály számára

- Magyar nyelvi kurzusok tanároknak és oktatási szakembereknek (2-4 kurzus tanévenként, 15 résztvevővel kurzusonként), nyelvi terepgyakorlat Győrben.

- Magyar nyelvi „bemerítő” kurzusok tanulóknak, nyelvi terepgyakorlat Győrben

- Továbbképző kurzusok magyarországi némettanároknak Bécsben (tanévenként 1x3 napos szeminárium)

(EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

Az EdTWIN projekt „Publicitás” munkacsomag keretében a projekt eredményeit egyrészt - az Európai Unió publicitásról szóló rendelete értelmében - a legszélesebb nyilvánosság elé kell tárni a modern média segítségével, másrészt ez a szándék modellként kell, hogy szolgáljon más európai határon átnyúló régiókban hasonló kooperációs platformok kiépítésére. Ezért a projekttevékenységekről folyamatosan hírt adunk kari honlapon és más közéleti fórumokon. (EDTWIN PROJEKTTERV 2008)

A megvalósítás eredményei, gyakorlati példák

„Képzés határok nélkül”

A fent bemutatott alapkompenciák vagy minőségi standardok alapján a projekt fókuszában a *humánerő és a szakmai profizmus folyamatos fejlesztése* áll, amelyben az innovatív tartalmi elemek mellett, kiemelt figyelmet kap *az idegen nyelvek tanulása, aktív használata*. A projekt kínálta formák és keretek, mint hazai és nemzetközi tapasztalatcsere, szemináriumok és szakmai napok, intenzív nyelvi workshopok szervezése („jó gyakorlatok”, modellek megismerése stb.) révén mód nyílik a személyes és szakmai kapcsolatok erősítésére, az egymástól való tanulásra, az innovatív gondolkodás formálására, amelynek pénzügyi költségeit a projekt 3 éven keresztül átvállalja. Győr város oktatási irodájával, a turizmus és vendéglátás, a kereskedelem, és más területen érdekelt oktatási intézményeikkel huzamos együttműködés erősíti *a kar, így a város/régió regionális pozícióit, szakmai presztízsét*. Alább közreadunk egy csokrot a szakmai felkészülést, képzést támogató programokból, felsorolásszerűen, jelezve a bevont résztvevők számát is.

Szakmai együttműködések:

- 2008, 2009, 2010: Nyitott ajtók hete az Apáczai kar idegen nyelvi tanszékén, hallgatók idegen nyelvű prezentációja, találkozó középiskolásokkal (kb. 900 fő)

- 2009, 2010 2011: Tanítók, gyógypedagógus, turizmus szakos hallgatók hospitálása, tanulmányútja, szakmai gyakorlata bécsi iskolákban (kb. 100 fő)

- 2009, 2010, 2011 Szakmai napok a kar oktatói számára: ausztriai tanulmányutak (alkalmanként kb.130 fő)

- 2010 tavasz: Szaknyelvoktatás módszertani továbbképzés tanároknak, oktatóknak (30 fő)

- 2010. október: Tanulmányút Győrben a „Gazdaság és kultúra szakirány” osztrák multiplikátorainak, e szakon tanulók számára (90 fő)

- 2009 és 2011: Gyógypedagógiai tanszék együttműködése a bécsi Gyógypedagógiai főiskolával (kb. 50 fő)

- 2010. ősz: Apáczai Kar Idegen Nyelvi Tanszék és a burgenlandi Pedagógiai Főiskola kooperáció (30 fő)

- 2010. november: Turizmus tanszék oktatóinak és hallgatóinak, valamint lehetséges osztrák partnereinek kapcsolatfelvétele (kb. 50 fő)

- 2008, 2009, 2010: AK Idegen Nyelvi Tanszék és Pedagógiai Főiskola Bécs együttműködése (kb. 30 fő)

- 2011. Pedagógiai Tanszék tanulmányútja bécsi intézményben (15 fő)

- 2011. Nyelvészek, nyelvtanárok dialógusa a Centrope Régióban – konferencia (30 fő)

- 2011. Művésztanárok, és hallgatók találkozója: kiállítás és koncert Bécsben és Győrben (75 fő)

- 2011. Interkulturális menedzsment - tréning hallgatóknak (25 fő) (EdTWIN PROJEKTTERV ÉS BESZÁMOLÓ 2008-2011)

„Kommunikáció nyelvi akadályok nélkül”

A projekt felvállalja a résztvevők *interkulturális nyelvi- kommunikációs kompetenciájának fejlesztését, használható nyelvtudás megszerzését és személyes megélését, a sokszintű személyes és szakmai kapcsolatépítést, a kulturális kitekintést.* A projekt keretében tanórai és tanórán kívüli szituációkban és idegen nyelvi környezetben történik a nyelvi-kommunikációs kompetencia komplex és gyakorlatorientált fejlesztése, adott témához tartozó szókincs kialakítása, bővítése, aktív használatba vétele, jellegzetes szófordulatok gyakorlása.

A projekt futamideje alatt kínált nyelvi programjai, kurzusai nagyban hozzájárulnak a diákok és tanárok, hallgatók és oktatók *idegen nyelvi kommunikációs kompetenciájának fejlődéséhez.* Mindezek nyomán nagyságrenddel jobb eredmények várhatók a *tanulók és hallgatók kötelező nyelvvizsga teljesítményében, illetve későbbi nyelvtanulási,- használati terveiben, praktikumában, valamint a pedagógusok és oktatók idegen nyelvi potenciáljában.*

A projekt kezdeti szakaszában a bécsi partnerrel közösen kifejlesztettünk egy ún. *intenzív nyelvi workshop – modellt,* melyet a futamidő alatt folyamatosan működtetünk a két partnerországban. A modell alapján 30 órás intenzív nyelvi kurzusokat szervezünk *”Nyelveket tanulni, kultúrákat megismerni!”* címmel, angolul, németül, vagy magyarul tanulóknak A1-A2 alapszintű és B1-B2 szintű önálló nyelvhasználóknak (*KER 2000*)

2008 óta erre a modellre épülő kb. 45 nyelvi workshopot szerveztünk, amelyen összesen kb. 650 fő vett részt. A résztvevők által kitöltött értékelő lapok összereedménye nagyon pozitív: a foglalkozások szinte kizárólag idegen (német, angol) nyelven zajlottak, mód nyílt a szakmai nyelv (turisztika, pedagógia, stb.) gyakorlására, a nyelvet valós szituációban, reális feladatok megoldására használni: EU életrajz elkészítése, idegen nyelvű power point prezentáció készítése, stb. Hasonlóan sikeres workshopok működnek Bécsben a magyar mint idegen nyelv megismerésére. (*EDTWIN PROJEKT BESZÁMOLÓ: 2008-2011*)

A projekt végéig folytatódnak a nyelvi workshopok, finomítjuk, továbbfejlesztjük az interkulturális kompetencia és a használható nyelvtudás alakításának, fejlesztésének tartalmát, metodikáját és formai elemeit. A projekt zárása után elemezzük a tapasztalatokat, az eredményeket, és megfogalmazzuk a szükséges változtatásokat. Terveink szerint olyan modellt kívánunk kidolgozni és alkalmazni, amely az adott régió keretei között hatékony eszköz lehet az interkulturális kompetencia és a használható nyelvtudás kialakítására, fejlesztésére.

Az *Inter-Cafe-Klub (ICK)* a projekttervben nem szereplő, új szervezési forma, ahol kötetlen társalgás, gondolat -, és véleménycseré folyik a klubvezetővel akár több nyelv (német, angol, francia, orosz) bekapcsolásával is, forgószínpadszerűen, heti/ kétheti/havi váltásban más-más nyelvből, alkalmanként másfél-két óra időtartamban. A résztvevők kari oktatók, munkatársak, iskolai tanárok, hallgatók és diákok Győr városból, és iskoláiból érkeznek, az eddigi regisztráció alapján kb. 70 -80 fő. A klubkoncepció szerint a téma szabadon választható, minden *„Ami engem érdekel...”* (honi és célnyelvi országok napi aktualitásairól. Metodikailag vagy a résztvevők prezentálják hozott témájukat, majd ezt diszkusszió követi, vagy a klubvezető ajánl témákat megvitatásra, vagy célnyelvi országból meghívott előadó hoz témákat, és prezentálja azokat, és a résztvevők vele erről konzultálnak. (*EDTWIN PROJEKT BESZÁMOLÓ: 2008-2011*)

„Együttműködés előtételek nélkül”

Az EdTWIN program – mint jeleztük - kb. 15 éves előzmények alapján nemzetközi együttműködésben valósul meg, de a résztvevőktől elvárt a folyamatos megújulás, építkezés, új és kreatív elemekkel bővülés, amelyek honi környezetben is pozitív hatást gyakorolnak, amelyek új lehetőségekkel gazdagítják a hazai tapasztalatokat. Az alábbiakban bemutatjuk a 2011 tavaszán megvalósított rendezvénysorozat programját, amely elsősorban a szakma és nyelv összekapcsolódását, a nyelvtanulást, és nyelvhasználat, a multilingualitás és

multikulturalitás szellemiségének regionális biztosítását, benne a résztvevők plurilingvialitásának és plurikulturalitásának megvalósulását jelenti.

Élet és munka a Centropé Régióban - című programsorozat

- Április 4-5. Külföldön élni és dolgozni...Magyarországon felkészülni
Infonapok diákoknak, hallgatóknak külföldi munkavállalásról
Közreműködők: Osztrák Intézet, Austria Info, AT-HU határon átnyúló projektek (IGR, EduCorb)
- Április 08. Szakma és nyelv I.
Szakma és nyelv -Nyelv és szakma
Mit ér a (német) nyelvtudásom a régióban?
Milyen kompetenciát vár el a munkaerőpiac?
Hogyan tudok felkészülni a kihívásokra? (ötletek, tippek, lehetőségek)
- Április 14. Szakma és nyelv II.
A munka világa - középiskolás szemmel
Regionális workshopok: tanulói ppt prezentációk karrier lehetőségekről,
ismert vállalkozásokról stb. idegen nyelveken
- Április 15. Tanuljunk egymástól, egymásról!
Nemzetközi workshop két tannyelvű képzésben résztvevő diákok számára:
Projekt munkák, szerep és drámajáték több nyelven, több kultúra képviselőivel
- Május 13. "Gyakorlat teszi a mestert"/"Übung macht den Meister"

Bécsi terepgyakorlat a programsorozat legaktívabb tanulóinak (*EdTWIN PROJEKTTERV ÉS BESZÁMOLÓ 2008-2011*)

2011. április 4. és május 13. közötti programsorozatunk a munka világa témakört járta körül. Célunk a programsorozattal az volt, hogy a középiskolás tanulókat, és hallgatókat informáljunk a régió munkaerő-piaci elvárásairól és lehetőségekről, támogassuk szakmai és nyelvi felkészülésüket a projekt és partnereinek közreműködésével. Az első programnapok elsősorban információt nyújtottak a témához, a témáról, majd egyre inkább a tanulói/hallgatói aktivitás, reprodukció, produkció és alkotás kerül előtérbe. Főleg annak megértése és elfogadtatása volt a célunk, hogy külföldi munkavállalás előtt információt kell szerezni az elvárásokról, lehetőségekről és ezekre fel is kell készülni, pl. tanulni, tájékozódni, tapasztalatot szerezni a nyelvi és szakmai tudás bemutatása, a kooperációs készség fejlesztése területén. A programsorozaton a megye és az Nyugat/Észak-dunántúli régió közel 30 iskolájából kb. 500 diák és tanár, felsőoktatásból, az Apáczai karról és a Széchenyi egyetemről kb. 100 résztvevő/közreműködő hallgató és oktató, munkatárs, bécsi projektpartnerünk képviselőjében kb. 30 fő regisztrált. A programokon résztvevő diákok és tanárok elismerő szavakkal illették a vállalkozást, melyet a sajtó és média kiemelt érdeklődése kísért. (*EDTWIN PROJEKTBESZÁMOLÓ: 2008-2011*)

„Szomszédok randevúja”

Az EdTWIN projektben az *iskolai/intézményi partnerkapcsolatok* támogatásának fő célja, hogy felkeltse az érdeklődést a szomszédos ország, régió, város nevezetességei, kultúrája, nyelve és lakói iránt annak reményében, hogy így hosszabbtávú együttműködés is létrejöhet a régiók oktatási intézményei között.

2009 elején a projekt támogatásával három győri iskola (*Krúdy Két Tannyelvű Gimnázium és Pálffy Kereskedelmi Középiskola, a Szabadhegyi Közoktatási Központ*) épített ki partnerkapcsolatot bécsi általános és középiskolai intézményekkel. Magyar és osztrák oldalról is kb. 200-200 tanulót érintett személyesen a részvétel. Az 5-5 csoport, különböző témák közös német nyelvű kidolgozásában, győri és bécsi személyes találkozók megvalósításában állapodott meg. A kiválasztott és feldolgozott témák széles palettán mozogtak: a mesék világától a munka világáig terjedtek. Az együttműködés fenntartásában ezen iskolák esetében nagy szerep jut a modern információs-kommunikációs technika (e-mail és internet) rendszeres használatának. (*EdTWIN PROJEKT BESZÁMOLÓI: 2008-2011*)

Az első iskolai partnerkapcsolatok legnagyobb eredményeként könyvelhetjük el, hogy mára a megyében kb. 15 iskolának vannak partneriskolai kapcsolatai Bécsben, és az

együttműködés évről évre új témák alapján folytatódik. Ehhez azonban a projektvezetésnek a kapcsolatfelvétel új formáit kellett kidolgoznia és kipróbálnia, hogy az iskolai partnerkapcsolatok munkacsomag céljait megvalósíthassuk.

Itt jegyezzük meg, hogy az Apáczai kar intézeti és tanszékei, valamint oktatói és munkatársai a projekt futamideje alatt számtalan programon és rendezvényen kerültek kapcsolatba bécsi intézményekkel, szakemberekkel. Ennek eredményeként sikeres találkozásokat, szakmai konzultációkat és konferenciákat rendeztek, melyek nyomán hosszú távú kooperációk vannak kialakulóban. Legfontosabb bizonyíték az a nyolc tudományos/szakmai kiadvány (nyelvészet, nyelvoktatás, turizmus, pedagógia, gyógypedagógia, rekreáció, stb. szakterületről), amelynek nyomdai munkálati folyamatban vannak, megjelenésük 2011 őszére várható.

Ugyancsak említést érdemel a „*Nyelvészek, nyelvtanárok dialógusa a Centropé Régióban*” című 2011. március 23-i konferenciánk, amely a régió felsőoktatási intézményeiben dolgozó nyelvészek, doktori iskolák hallgatói, valamint a közoktatást képviselő nyelvtanárok és bécsi partnerink részvételével valósult meg. A résztvevők Dr. Szépe György, győri kötődésű nemzetközi híru nyelvész professortól választ kaptak arra a kérdésre „Hogyan alakult át a nyelvészet / alkalmazott nyelvészet az elmúlt 50 évben?”. Ezt követően a rendezvény meghívottjai, a Széchenyi Egyetem, Pannon Egyetem, NYME Apáczai Kar Győr, NYME Bölcsészettudományi Kar Szombathely, Corvinus Egyetem, Budapest nyelvi tanszékeinek oktatói, a győri Szabadhegyi Közoktatási Központ és a Hatos Nyelviskola, valamint a Bécsi Magyar Iskola képviselői beszámoltak nyelvészeti kutatásaik, és a nyelvtanítási gyakorlatuk eredményeiről. A meghívottak között üdvözölhettük Prof. Dr. Horányi Özséb egyetemi tanárt, a kommunikációkutatás hazai professzorát a Corvinus Egyetemről, Prof. Dr. Bakonyi István professor emeritust, egyetemi tanárt, a hazai szlavisztika-kutatás neves szaktekintélyét és Ablonczyné Dr. PhD habil. Mihályka Livia egyetemi docenst, tanszékvezetőt a Széchenyi Egyetemről, Dr. Poór Zoltán egyetemi docenst, a veszprémi tanárképző központ vezetőjét is. A találkozó legfőbb érdeként könyvelhetjük el, hogy a köz és felsőoktatás elméleti és gyakorlati szakemberi kerültek kapcsolatba egymással, cseréltek eszmét határon innen és túl. (*EDTWIN PROJEKT BESZÁMOLÓI:2008-2011*)

A projekt ismertsége, perspektívái

Sajtó és média megjelenés, disszeminálás

A projektindítás óta folyamatosan működik karunk és a bécsi partner honlapján az EdTWIN portál, a helyi és regionális sajtó és média (Hírcity –Online: Revita TV, Győr, Kisalföld Napilap, Győri Nap, Vivat Academia/Krónika, a Nyugat-magyarországi Egyetem lapja) folyamatosan hírt ad(nak) az aktuális projektteseményekről. Regionális kutatások keresik a projektvezetést, így - Pécsi Tudományegyetem, TÁMOP – Határ menti oktatás kutatása személyes interjú, Nyugat-dunántúli Regionális Fejlesztési Ügynökség kérdőív alapján tájékozódott a projekt megvalósításának folyamatáról, részeredményeiről, regionális hatásairól, további perspektíváiról. Maga a projekt is szervez tájékoztató fórumokat. Példaként álljon itt néhány kiemelkedő rendezvény:

- 2009. március 25. Győr, Startkonferencia a potenciális partnerekkel (kb. 200 fő)
- 2009. november 05. Bécs, Centropé Régió oktatási képviselőinek tájékoztatása (kb. 70-80 fő)
- 2010. május 03-04. Brüsszel, EU képviselők tájékoztatása 2010 (50 fő)
- 2010. november 12. Győr, Géniusz tehetségnap 2010 résztvevői (kb. 2500 fő)
- 2010. október 13. Sift Vorau - EU projektek képviselőinek találkozója, (kb. 25-30 fő)
- 2010. november 18. Bécs RECOM –nemzetközi hálózatépítő fórum, (kb. 80 fő) (*EdTWIN PROJEKTTERV ÉS BESZÁMOLÓ 2008-2011*)

Ugyanakkor már a futamidő alatt megkezdődött a projekt eredmények disszeminálása, tudományos feldolgozása, és elemzése. Hallgatói diplomamunkák, tudományos diákköri

dolgozatok születtek a NYME Apáczai Karán Győrben, és a Pannon Egyetemen Veszprémben. A kar oktatói több országos és regionális konferencián (Apáczai - Napok Tudományos Konferencia, Győr, Magyar Nyelvtanárok és Alkalmazott Nyelvészek Kongresszusa, Szombathely, Gyógypedagógusok tanácskozása, Kaposvár, Széchenyi Egyetem, Kautz Gyula Konferencia, Győr) szekció előadás keretében beszámoltak a projekttevékenységekről és eredményekről. A projektvezetés szakmai kiadványokban és folyóiratokban jelentetett meg elemző tanulmányokat (Modern Nyelvoktatás, Budapest, Dufu, Deutschunterricht für Ungarn, Budapest).

Stratégiai cselekvés, fenntartható fejlődés

Az EdTWIN-ben a NYME Apáczai karon létrehozott infrastruktúra (EdTWIN Koordinációs és Információs Központ Győr, KIK) fenntartásával és használatával a fent bemutatott programcsomagokat folytatni, további ötletekkel bővíteni lehetséges és szükséges. Végső célunk, hogy a Centrope régióban a hármasthatár (Ausztria, Szlovákia, Magyarország) közelében élők számára elősegítsük a sikeres (anya és idegen)nyelvi kommunikációt, mely alapot teremt egymás még közelebbi megismeréséhez, valamint fenntartható ikerkapcsolatok megalapozásához a hosszabbtávú együttműködés érdekében. További stratégiai célok között tartjuk számon, hogy: (a) diákoknak, hallgatóknak, oktatási szakembereknek lehetőséget kínáljunk idegen nyelve(ke)n személyes és szakmai kompetenciáik fejlesztéséhez, és ezáltal is intenzívebbé tegyük a más kultúrkörből származó emberekkel való találkozásokat. (b) Lehetőséget kínáljunk a nyelvtanuláshoz, az egyén inter/multi/plurikulturális horizontjának tágításához, és így támogassuk a személyiség fejlődését és sikeres életkarrierjének megvalósítását. Mindezek segíthetik a régió diákjaiban, hallgatóiban az önbizalom és önértékelés növelését annak érdekében, hogy sikeres hosszantartó kapcsolatokat alapozhassanak meg a nyelvi és szakmai kompetenciájuk segítségével. (c) Olyan nyelvtanulással,- használattal összefüggő tevékenységeket támogassunk (mint iskolai partnerkapcsolatok, képzési kooperációk, workshopok, nyelvi kurzusok, tananyagfejlesztések, stb.), amelyekből mind az intézmény, mind az egyén sokat profitálhat, és végső soron a régió számára is előnyöket jelent. (d) Lehetőséget adjunk tapasztalatszerzésre nemzetközi és határon átívelő projektek megvalósításában, korszerű módszerek beemelése révén pedig fejlesszük a hazai nyelvtanulást és -oktatást, valamint a nyelvhasználatot annak érdekében, hogy így biztosítsuk a nyelv és a kultúra együttélését, és kölcsönös egymásra hatását.

Mint fent bemutattuk, az EdTWIN projekt a Centrope régióban *hosszú távú hatások és strukturális változások* érdekében újszerű oktatási hangsúlyokat kíván(t) létrehozni és szem előtt tartani, így is hozzájárulva *a fenntartható pozitív szociális és gazdasági fejlődéshez*.

A megcélzott hatásokat, változásokat és lehetséges perspektívákat a projekt utolsó szakasza kezdetén a következőkben foglalhatjuk össze: az EdTWIN programok, tevékenységek együttesen eredményezik a *részvevők szakmai kompetenciái* és a projektben nyert tapasztalatai *kedvezőbb foglalkoztatottsági, munkaszerzési lehetőségeket* kínálnak számukra határon innen és túl. Itt kell megjegyezni, hogy 2011. május 1-jével Ausztria és Németország feloldotta a 2004-ben csatlakozott uniós tagállamok munkavállalói előtt a munkavállalásra vonatkozó korlátozó intézkedéseket. Ez a tény mindenképpen fontos ígéretes perspektívát jelöl(het) ki a projektben a teljes futamidő alatt közvetlenül érintett kb. 5500 - 6000 Győr-Moson-Sopron megyei hallgató és tanuló sikeres életpályája szempontjából. Ezt erősíti az Európai Bizottság Duna - Régió Stratégiai Terve (2011-2020), amely a 79. oldalon említi az EdTWIN projektet ebben a vonatkozásban.

“Education Twinning for European Citizenship, Heading for Excellence in the CENTROPE Region (EdTWIN)” - is implemented under the lead partnership of Vienna (Vienna Board of Education). This project aims (1) to raise awareness for the cultures and the languages of the neighbours, (2) to build up positive attitudes and (3) to set the relevant measures in order to improve the necessary competence

standards for opening doors and widening pathways to CENTROPE, a region of excellence in Central Europe.” (ACTION PLAN 2010:79)

Irodalomjegyzék

EdTWIN Projektterv (2008) – Education Twinning for European Citizenship Heading for Excellence in the CENTROPE REGION Ikerkapcsolatok az oktatásban. Centrope Régió vezető irányja. Ausztria-Magyarország Határon ÁtnyúlóEgyüttműködési Program 2008-2011, Projektterv 2008, Projektszám: L00048/HU

EdTWIN Projekt beszámoló (2008-2011) - Education Twinning for European Citizenship Heading for Excellence in the CENTROPE REGION Ikerkapcsolatok az oktatásban. Centrope Régió vezető irányja. Ausztria-Magyarország Határon Átnyúló Együttműködési Program 2008-2011, Projektszám: L00048/HU, Győr, Kézirat AP1-4 2008-2010

G. MUZSAI Viktória (2001): A KELET-KÖZÉP-EURÓPAI RÉGIÓ ÚJ EGYÜTTMŰKÖDÉSI MODELLJE A KÖZOKTATÁSBAN. In: Európai iskola – európai nevelés. A CERNET Projekt és a bécsi Európai Középiskola. Közép-kelet-európai régiók oktatási együttműködése. (Annási - Göröcsné Muzsai szerk.) Győr-Moson-Sopron Megyei Pedagógiai Intézet, Győr, pp. 43-47.

G. MUZSAI Viktória (2002): Országhatárokon átnyúló együttműködési projektek a közoktatás fejlesztése érdekében. In: Az innováció régiója – kihívások és esélyek. Tanulmánykötet. (Gergó Zsuzsa szerk.) Veszprémi Egyetem, Társadalomtudományok és Európa Tanulmányok Tanszék. Veszprém, pp. 70-77+6MORGAN, Carol: Synopsis. In: Leben und Arbeiten in der Centrope Region – Grenzenlos kompetent, Élet és munka a Centrope Régióban. Határtalan kompetenciák. EdQ Interreg IIIA. (szerk: Schimek, F.), Europa Büro des Stadtschulrats für Wien (Hrsg.), Wien, 2008 pp. 32-52

SCHIMEK, Franz (2008): Vorwort. In: Leben und Arbeiten in der Centrope Region. Grenzenlos kompetent. Élet és munka a Centrope Régióban. Határtalan kompetenciák. EdQ Interreg IIIA. (szerk: Schimek, F.) Wien, Stadtschulrat für Wien, pp 7-9

SCHIMEK, Franz (2010): Grenzenlos kompetent. Ein Grundkompetenzmodell für grenzüberschreitendeserfolgreiches Handeln. Europa Büro des Stadtschulrats für Wien, p. 9 (Kézirat)

Hivatkozások:

Key competences for lifelong learning, a European reference framework, Europäische Kommission (Hrsg.): Brüssel 2004

Weißbuch „Lehren und Lernen“, Europäische Kommission, Brüssel/ Luxemburg 2007

Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment, publ. by Council of Europe 2000

Action Plan. Accompanying Document to the European Union Strategy for the Danube Region. Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. European Commission. Commission Staff Working Document, Brussels, 8.12.2010, kézirat, pp. 79.

Standort 2009 33. évf, 3. sz., Martin Hutter cikke

Győri Közélet, V. évf. 18. szám, 2011.május 07.(Találkoztak a Centrope régió vezetői)

<http://www.centrope-tt.info/centrope-regio-hu> 2011. május 30.

<http://www.nyak.hu> 2011. május 30.

www.ak.nyme.hu/edtwinn és www.edtwinn.eu 2011. május 30.

www.hircity.hu 2011. május 30.

www.gyorinap.hu 2011. május 30.